

Weer een toneelstuk over Srebrenica. Maar deze keer staan een overlevende van de genocide én een Dutchbatter samen op de planken en dat is wat deze voorstelling zo uniek maakt.

THEATER • MARJOLEIN KOSTER BEELD JOSTIJN LIGTVOET

Wat als je leven afhangt van een lijst namen?

'Ik ben gedood door een verhaal', klinkt het door de zaal. 'Ik ben gedood vanwege mijn naam.' De voorstelling *Gevaarlijke Namen* gaat over de genocide van Srebrenica, die in juli 1995 plaatsvond.

Nederlandse soldaten (Dutchbatters) waren daar op dat moment op vredesmissie, maar konden het Bosnisch-Servische leger niet tegenhouden de stad in te nemen. Duizenden mensen werden vermoord. Een van hen was Rizo Mustafic, gespeeld door Mike Weerts, een Bosniër uit Srebrenica die tijdens de bezetting als elektricien op de compound van Dutchbat werkte. Zijn vrouw Mehida (Karen Sibbing) is zijn liefdevolle wederhelft en dochter Alma Mustafic speelt zichzelf. Haar jongere versie, 14 jaar ten tijde van de val, wordt vertolkt door Jolijn Henne-man. Op die manier komt ook het Srebrenica en Joegoslavië van voor de oorlog tot leven. Hoe de straten vol waren met toeristen en de Guber Spa mensen vanuit de hele wereld naar dit kleine stadje trok. Hoe pubers net als in andere Europese landen rondliepen in hun spijker-

broeken van Levi's en droomden van rockconcerten. Maar ineens werd hun etniciteit bepalend voor hun identiteit. Alma kreeg het label moslim, haar beste vriendinnetje Jelena was Servisch. Als de oorlog uitbreekt, strijkt Alma bij elke klap een lucifer aan, om het aantal bominslagen te tellen. Al snel zijn de lucifers op. Drie jaren van haar jeugd brengt ze door in een open concentratiekamp. Want dat is Srebrenica dan. Niemand kan erin of eruit zonder toestemming van de Bosnische Serven. Er is geen elektriciteit en eten is schaars.

gedeeld trauma

Weer een toneelstuk over Srebrenica. Maar deze keer staan een overlevende van de genocide én een Dutchbatter samen op de planken en dat is wat deze voorstelling zo uniek maakt. 'Vaak stonden deze twee groepen tegenover elkaar', zegt de regisseur Boy Jonkergauw. 'Terwijl er juist heel veel is dat hen verbindt. Ze delen een trauma, een gevoel dat ze in de steek gelaten werden en dat de wereld nog steeds niet begrijpt wat er in Srebrenica gebeurde in 1995.' Het toneelstuk wisselt continu tussen vroeger en nu, zonder dat je als publiek de weg kwijtraakt. Alma vertelt over hoe ze twijfelde om met een Dutchbatter op het podium te gaan staan. Moet ze dan weer medelijden hebben met zijn PTSS, terwijl zij tientallen familieleden, vrienden en burens heeft verloren? Ray Braat, 19 jaar toen hij als vredessoldaat werd uitgezonden naar Bosnië, stond te lachen

toen hij samen met de Serviërs de mannen van de vrouwen scheidde. Hij zegt dat hij wist dat deze mensen vermoord zouden worden, maar dat het hem niet interesseerde. Waarschijnlijk was het een soort schild, dat hij optrok vanwege de onmacht die hij voelde. De gevoelens van schaamte en schuld komen pas later. Hij zou niets liever willen dan het ongedaan maken. Tegelijkertijd is het verhaal urgenter en actueler dan ooit. Afgelopen maand zagen we de geschiedenis zich herhalen toen honderden Afghanen zich bij de poort van het vliegveld in Kabul meldden. In de hoop dat hun naam op

een lijst zou staan. Sommigen hadden geluk, anderen hadden niet het juiste pasje of konden simpelweg de ingang niet vinden.

eerbetoon aan slachtoffers

Een toneelstuk over dit onderwerp kun je moeilijk 'leuk' noemen, maar het is wel toegankelijk en zelfs af en toe licht van toon. Waarschijnlijk doordat het eigenlijk het verhaal is over één familie. Die nu niet meer compleet is, maar ooit eenzelfde soort leven leidde als een ieder van ons. Met onderlinge grapjes, vader-dochtermomenten en dagelijkse beslommeringen. Rizo Mustafic is gedood vanwege zijn naam. En dat is het grote verschil tussen een massamoord en een genocide. Srebrenica was een geplande uitroeiing van een bevolkingsgroep, iets waarvan we na de Tweede Wereldoorlog zeiden: 'Dit nooit meer'. De onwetendheid en ontkenning van deze gebeurtenis zijn een belangrijke reden voor Alma om de komende

Ray Braat stond te lachen toen hij samen met de Serviërs de mannen van de vrouwen scheidde.

maanden haar verhaal, het verhaal van haar vader, te vertellen. Op het podium staat een grafzuil, zo'n witte herkenbare waar ook de begraafplaats in Potocari vol mee staat. Er staan namen in alfabetische volgorde op geprojecteerd. Tegen het einde van de voorstelling zijn we nog maar bij de B. Het is confronterend en geeft een heel klein beetje een idee van de omvang van deze gebeurtenis. Tijdens elke opvoering zal de lijst verder afspelen. Een eerbetoon aan alle 8737 slachtoffers van Srebrenica. ■

Alma strijkt bij elke klap een lucifer aan, om het aantal bominslagen te tellen.

Op het podium staat een grafzuil als eerbetoon aan alle 8737 slachtoffers van Srebrenica.